

FEJEDELMENYI

NAPLO

Előzetesi árak

Helyben:

Vidéken:

1 óra	1 K.	1 óra	1 50 K.
1/2 óra	3 K.	1/2 óra	4 50 K.
1/4 óra	6 K.	1/4 óra	9 K.
1 óra	12 K.	1 óra	18 K.

Megjelenik minden hétköznap este 8 órakor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Szent István-ter 1.

Egyes szám: 4 fillér.

Hirdetés díjszabás szerint.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató: Baranyay Lajos.

Régen

elmultak azok a jó idők, midőn egy nagy porosz fejedelm azt mondhatta: „Az én államomban a katonákon kívül seekinek sem kell arról tudomás szereznie, hogy hadat viselek.” Ez oknál fogva a háboru áldozatainak a gondozása is nem a fejedelmi kegyelem, hanem elsőrendű állami feladat, elháríthatatlan szociális kötelesség. S azért a mostani háboru reakényszerít bennünket arra — részben már most is megteszi — amire a normális élet nem tudta legalább a nagy tömegeket megtanítani, hogy szocializálódnunk kell, jóval nagyobb mértékben, mint azt eddig lehetőknek, vagy megengedhetőnek tartottuk.

Hisz csak alig egy évtizeddel kell közéletünkben visszamennünk, hogy olyan korszakba jussunk, midőn a szociális szó felett vagy gúnyosan mosolyogtak, vagy féltéken szörnyűködtek s néhány meszszebből szellem is legfőbb olajcseppként óhajtott volna alkalmazni a surlódó felületek érdességeinek kisimítására, de még ezeket is csak félve hallgatták meg, követni pedig sehogys sem követték.

A legfényesebben kivívott béke után is meg lesz a szociális hullámzások máre morto-ja, melynek lesz sok, igen sok betegje, közvetlen és közvetett áldozata és kárvallottja, akikkel szemben nem szabad oly tehetetlenül állanunk, mint a mai orvostudomány a tengeribetegséggel szemben.

A háboru hatásaiban azonban nem annyira a szélvész korbácsolta tenger hullámveréséhez, hanem inkább a földrengés hullámzásához hasonlítható, mely új és maradó jellegű viszonylatokat teremt.

Bizonyos szociális bajok, melyeket eddig csak az élesebb

látásuk vettek észre, riktókká, kiáltóbbakká lesznek, melyek mellett nem lehet elhaladni, melyeket nem lehet ignorálni,

melyek szükségszerűleg, mintegy önérdékből is szolidárisakká kell, hogy tegyék az embereket.

A világ háború.

A megállított orosz offenzíva.

Az Ikva, a Styr, a Szereth mentén, Wolhyniában és Kelet-Galiciában határozott balsiker érte az orosz ellenoffenzívát. Előbb szünt meg az ellenoffenzíva Kelet-Galiciában és azután a kudarc megbénította az orosz támadást Wolhyniában. Luck városát és a lucit hídfőt újra visszavettük, megjegyzendő azonban, hogy magát a hódított várat, egy pillanatra sem adtuk fel. Az orosz sereg déli szárnyának akciója így kudarcot vallott. Böhm-Ermolli, Pflanzer-Baltin és Bothmer csapatai páratlan vitézséggel vetették vissza az ellenség összes ellentámadásait.

A fegyverek szerencsése nem kedvezett az oroszok északi szárnyának sem. A rigai tengeröbölben német repülők eredményes és sikeres harcot folytattak orosz hadihajók ellen. Dünaburnál újabb sikereket érték el a németek, Lipót bajor herceg hadserege pedig a Nyemen környékén diadalmaskodott. Dünaburg lakossága menekül és az orosz katonai körök mind jobban rettegnek a német centrum támadásától, amelynek útja, állítólag Moszkva ellen irányul.

Mire vár Bulgária?

A balkáni helyzet végleg feszült. Az entente követeli még Szófiában vannak, de Bulgária és a négyesszövetség közötti szakítás teljesnek látszik. A bolgár mozgósítás a legnagyobb rendben folyik, a parasztok minden behívó nélkül, önként tartanak a kaszárnyák felé. A szófiaiegyetem ifjúsága a német és az osztrák-magyar és a török követtség előtt hazafias tüntetéseket rendezett, a városi tanács pedig elhatározta, hogy Budapestről, Bécsről és Berlinről egy-egy teret fognak elnevezni. Négy bolgár divízió a szerb határra indult, ezeknek vezére Boiffjev tábornok, aki a balkáni háboruban kitűntette

magát. Érdekes, hogy Szerbia most görög és román segítségért koldul. Románia kereken megtagadta, hogy hadseregét akár az entente, akár Szerbia érdekében mozgósítsa, Görögország is semleges és Konstantin király és Venizelosz miniszterelnök között az egyetértés teljes. Igen érdekes nyilatkozatot tett Ferdinánd román király, aki állítólag kijelentette, hogy a német, magyar és osztrák csapatok hadműveletei a szerb Duna-partnak csak ideiglenes megszállását célozzák a végből, hogy szabad utjárást szerezzenek Törökország felé, de Romániára nézve nincsen ok a közbelépésre. A központi hatalmak nem akarják a balkáni helyzetet komplikálni, ha pedig az entente csapatokat szállítana partra, akkor Románia saját érdekéhez képest fog cselekedni.

A nyugati háttérén

megindult offenzíva kudarcra már nyilvánvaló. Joffre és French akciója balsikerrel járt. A tengerparton elhallgattak az angol ágyúk, az Ypern-fronton az ellenség nem merete támadásait megismételni és a német erő megállította Lille-től délnyugatra is az ellenséges offenzívát. Loos környékén az angolok, Souchez és Arras környékén a franciák kaptak ki. Ugy ítt, mint Reims és az Argonneok között számos foglyot és gépfegyvert veszítettek a nyugati hatalmak. Határozott kudarc kísérte a franciarepülőgépek akcióját is. A franciák hazug hadiparancsokkal igyekeznek előre hirdetni offenzívájuk csufos kudarcát szépitni és enyhíteni. Meg kell mondani, hogy ebben a háboruban ritkán volt olyan tüzéségi harc, miut aminőt a franciák fejtettek most ki és a nagy erőlködés eddigelé csak kudarcot járt, mentől nagyobb volt az akarás, annál szegényteljesebb lesz a bukás.

Anglia tanulni fog ennek az offenzívának balsikeréből. London újra a Zepelinektől fél és az angol belpolitikai válság még soha sem volt olyan kínos, mint most.

HIR EGY VITÉZ KAPITÁNYRÓL.

Farkas Béla százados, Farkas Antal főreliskolai ny. t. igazgató fia, sok hősi esemény keretében ismeretes már előttünk. A Berliner Tagblatt írja róla legújabbban a következőket:

Farkas kapitánynak háromszáz lovasa volt és amikor hátfédfedeztetképpen előre ment, észrevette, hogy egyik osztrák-magyar üteget két ezrednyi kozák támadta meg rohammal. Az üteg szakadatlanul lötte a támadókat, mikor pedig már nem volt muníciója, befogták a lovakat és igyekeztek eltűnni a közeli faluban. Az uton galoppoztak, a kozákok pedig párhuzamosan ezzel rohantak utánuk szent meggyőződésben, hogy biztos zsákmányuk lesz. Ekkor jelent meg Farkas kapitány és kis csapatával közbevetette magát és védelmezve kísérte tovább az üteget. Délelőtt tízenegy órától hatig ötször attackirozott Farkas a két kozákezred ellen, amelyek ennek következtében az üteget kénytelenek voltak mindig szabadjárag engedni, hogy a vakmerő támadóval fordulhassanak szembe. Sok kozák esett el, de sajnos Farkas lovasai közül is sokan meghaltak el. Az üteget azonban megmentették. A megfoglyatkozott hősies csapat végül elérte az egyik tanyát, ahová Farkas már megelőzőleg két géppuskát rejtett. A kapitány szinleg attackot intézett az oroszok ellen, akik fölvetették a harcot, mire Farkas hátraarcolt kommandirozott. A magyar lovasok a kozákoktól üldözötve menekültek és pedig be a tanya udvarára, ahol nyomtalanul elfűntek. Ebben a pillanatban a tanyáról megszólalt a két elrejtett géppuska és a sűrű sorokban előnyomuló kozákezredeket rettenetesen szétlőtték. A kozákok nagy része elesett, a többi pánikszzerűen elmenekült.

Ekkor Farkas kapitány távcsövön keresztül észrevette, hogy a faluban egy másik csoportunkat is szorongatják az oroszok. Linde őrnagy védekezett ok nyolcvan emberével a kozákok ellen, akik körülzárták őket. A nyolcvan négyoszogot formáltak és úgy verték vissza az ellenséget, amely oly közel jött, hogy már lándzsáját is használt. Linde őrnagy szuronyt szegyezve rohanta meg az ellenséget és ebben a kritikus pillanatban jelent meg Farkas lovascsapatának maradéka, amely hátbatámadta a kozákokat és elűzte valamennyit. Linde embereivel egyesülve ezután visszavonult a faluba, ahová a megmentett üteg is megérkezett. Közben este lett

és Farkas emberei beásták magukat a falu keleti szélén, rajvonalat alkottak és az ellenség minden újabb támadási kísérletét visszaverték. Így tartottak ki étel és alvás nélkül másnap délutánig, míg végre egy brigád jött a segítségükre, amely felszabadította őket. Farkas, aki alól két lovat lőttek ki és akit pisztolylövéssel vállán meg is sebesítettek, időt talált arra, hogy harc közben hatvan kozákvat zsákmányoljon, hogy a saját veszteségeit pótolhassa velük. Ilyenek azok az emberek, akik miatt kudarcot vallott az oroszok keletgalíciai ellenoffenzívája.

Akit háromszor temetnek.

Meghalt egy újságíró. Eltemették a harctéren először, Prohászka Ottokár megyéspüspök beszéde kíséretében Pesten másodszor s eltemetik a szabadkőművesek harmadszor. A vakolód urak nem jöttek el a második temetésre, mert ellenkezik elveikkel. Ez a furcsa eljárás Porzolt Jenőből, a Pesti Hírlap Zsoltyából a következő öszintéséget gonbolja ki:

Se a katolikus, se a szabadkőműves világtérfogásokat nem bolygatom. Most tán van egyéb dolgom is. Nem vagyok kongregációs, de azt tartom, ha lerombolják a templomokat, akkor nem tudnak elég csendőrkaszárnyat építeni. A „laikus” közönség nevében azt „furcsállom”, hogy a szabadkőművességet úgy tüntetik föl, mintha külön „felekezet” volna, még pedig abból, mely a másíknak szertartását még egy közösen tisztelt halott koporsója mellett sem tudja el-
tűnni.

Ha valaki temetésre megy, akkor a halottat tisztelt meg s nem törődik azzal, hogy annak milyen vallása volt. Hát az a liberális előhaladás, hogy a zsidók temetésére mennek a keresztények s a keresztények a zsidók? Mert más a világtérfogásuk vagy a szertartásuk? Hát már a temetőben s a barátunk koporsója mellett is elváltató falakat építünk ember és ember közé?! — S a szertartás! Hát ki tartja a szertartást a vallás lényegének? És éppen szabadkőművesek hánytorgatják a szertartást, amikor nekik is van; de bizonyára náluk sem ez a lényeg.

Mindez csak azért érdekes, mivel a szabadkőművességet úgy szokták föltüntetni, mint a liberális szabadgondolat, haladás és világosság megtestesülését. Akik nem tudnak, ebből a pár ószinte sorból talán meg fogják tanulni, hogy a szabadkőművesség nem szabadgondolat, hanem felekezet, amely a maga kapaszkodási

és érvényesítési rendszerén kívül kontrája minden vallásnak. Gyűlöli azt, amit mi szeretünk, rombolja azt, amit mi építünk, Káromkodik ott, ahol mi imádkozunk. A szabadsághoz, a türelemhez azonban semmi köze. Sőt!

Ismét porvesztes lett a Phöbus.

Sok bosszúságot okozott már a városnak az a szerencsétlen szerződés, amelyet a Phöbus részvénytársasággal kötött, mikor a gázvilágítás helyett a villanyvilágítást hozták be. A szerződés olyan ezerjófú a társaság részére. Akár milyen baj is van vele, mindig neki ad igazat.

Csupán a felmondásra, illetve a megváltásra vonatkozó pontot nem tudja a saját hasznára magyarázni. Itt mindig a város a nyertes. A kuria is a városnak adott igazat. A villanytelep megváltására vonatkozólag a szerződésben az áll, hogy 15 év múlva két évi felmondással a városnak bármikor joga van a telepet saját kezelésébe átvenni. A részvénytársaságnak azonban ugylátszik kitűnő vállalat a székesfehérvári villamosmű, mert semmi áron sem akarja kiengedni a kezéből. Hogy minél tovább megtarthassa, úgy akarta magyarázni a szerződést, hogy csak minden 15 év után lehet a felmondási joggal élni. Ha tehát a város a 15 év eltelte után két év alatt nem mondott fel, úgy akkor csak újabb 15 év után válthatja meg a telepet.

A fontos nézeteltérést a törvény igazsága döntötte el. Először a járásbíró, majd a törvényszék, most pedig a kuria és mind a három fórum a városnak adott igazat.

Phöbusék látva ezt, más módon iparkodnak megtartani a telepet. 1200000 koronás befektetést ígérnek, amely minden villanymizériát megszüntet, csak hagyja a város a kezükben a villamos művet.

Hogy mi a város nézete erre vonatkozólag, még nem ismeretes. Biztosra vesszük azonban, hogy mindenféle ígértet elutasít, s mégis megváltja a telepet. Mit ér a nagy befektetés, ha a szerződés továbbra is rossz marad s a város a jövőben is oly tehetetlen lesz vele szemben, mint eddig?

A villanyvilágítás ugylátszik kitűnő üzlet, (különben nem ígérnének ilyen nagy befektetést) már pedig a városnak éppen ilyen kitűnő vállalatra van szüksége, hogy a folytonos közterhek emelkedését ne kelljen kizárólag mindig csak a pótdóval ellensúlyoznia.

VIRÁGOSKERT.

Tétel.

Egyik régi énekünkben ez áll: „Virágoskert vala híres Pannónia”. Hogy a szavak megnyíró igazak nemcsak a híres Pannóniára, de egész Magyarországra ma is — az alábbiakból fog kivilágosodni.

Bizonyítás.

A hagymatermő Makóról vagon szó. A híres alföldi vagonban június végén a vöröshagyma métermázsája harminc korona volt, ma pedig ugyanannak az ára hetven korona.

Ott kezdődött a dolog, hogy egy rendkívül élelmes és szorgalmas kereskedő, Teitelbaum József spekulálni kezdett. Ez a Teitelbaum Galiciából került pár esztendővel ezelőtt Makóra, a hol egy ideig a szódagyár kocsisa volt, majd egy béna ember toloszéket vezetett. Később fölcsapott egy kereskedő hagymagyűnőkének, azután a kereskedő társul fogadta, ma pedig Teitelbaum uralkodik a makói piacon és ~~ezéve~~ jövedelmét beavattottak hatszázezer koronára becsülik.

Teitelbaum ugyanis még az őszelő szerződést kötött a Füzesgyarmat mellett lévő macskási uradalommal és a Károlyi féle sámsoni birtok bérliével, Wolfingerrel, a kiknél előre lekötötte mintegy hatvan hold hagymatermését. A szerződés szerint Teitelbaum adta a hagymakertek részére szükséges duglágymát és kötelezte magát arra, hogy a termelt hagymát — mintegy négyezer métermázsát — métermázsánként tíz koronáért átveszi. Ez még a múlt esztendőben történt. Már most június végén, a mikor az első hagyma megjelent a makói piacon és a termelők nem voltak tisztában az árral, megjelenek ott Teitelbaum és cégársai: Schwartz Aron és Véber Mózes, a kik nyomban az első napon harminc koronáért kezdték vásárolni a hagymát, akkor midőn még a többi kereskedő azt sem tudta milyen áron kezdje a vásárlást. Teitelbaumék nem vettek akkor sokat, a mit azonban akartak, azt elérték: a hagyma ára harminc koronával kezdődött és az ő negyven vaggon hagymájuknak az értéke már a piac első napján vaggonként kétezer koronával emelkedett. Ez a tranzakció egy nap alatt Teitelbauméknak csak a negyven vaggonnal nyolcvanezer korona jövedelmét jelentett és egyben megvette az alapját a háussának.

Ez a harmas konzorcium nem állott meg az első sikernél, az üzletet szorgalmasan folytatták és augusztus elején negyven koronás ár mellett tekintélyes mennyiségeket vásároltak össze. A kereslet, amelyet mesterségesen is szítottak, mind-egyre emelkedett, ezzel egyenlő arányban a hagyma is drágább lett, azonban ezuttal a kereskedő nem vette rossz néven, ha a termelő is jövedelemhez jut a terménye révén. A makói hagyma június vége

óta állandóan emelkedett, az emelkedést igazolja ez a táblázat, amelyet a Hagymareszvénytársaság bocsáj-
tott rendelkezésünkre:

július 6-án a vöröshagyma 38—40,	
„ 27-én „ 36—37,	
„ 6-án a fokhagyma 90—100,	
„ 27-én „ 90—100,	
koronába került métermázsánként a makói piacon, zsák nélkül. Körülbelül augusztus 20 ikáig a vöröshagyma ára nem is emelkedett, csak a fokhagyma ment fel 140 K-ra Augusztus 20 ika után kezdődött meg a rohamos emelkedés. Így:	
aug. 25-én a vöröshagyma 42 szept. 4-én „ 45	
„ 7-én „ 48	
„ 10-én „ 52	
„ 15-én „ 56—68	
„ 17-én „ 68	
„ 22-én „ 70—74	
aug. 25-én a fokhagyma 160—180 szept. 4-én „ 180	
„ 7-én „ 180	
„ 10-én „ 190—190	
„ 15-én „ 180—190	
„ 17-én „ 190—200	
„ 22-én „ 200—210	

koronába került és szeptember elsején a termelők kijelentették, hogy ellentétben az eddigi gyakorlattal, csak akkor szállítják el a kereskedőnek a hagymát, ha ez gondoskodik a fuvarról.

A hagymakereskedelmet kevés, igen kevés kivétellel a galíciai kereskedők tartják kezükben, akiknek legtöbbj: egy-két esztendő alatt tekintélyes, nagy vagyónra tett szert. Landesmann Mór például kezdetben a makói zsidótemplom szolgálja volt igen csekély jövedelemmel, ma Makó egyik legszebb háza az övé és a vagyona több százezer korona. Pulitzer Jakab és Ignác is a hagymából gazdagodtak meg alig két esztendő alatt. A Frankfurt és Schwartz-cég egyik tagja baromfi-exporton és borüzleteken sokat vesztett, de a hagymából megvagyamosodott. A többi hagymapotentát: a Leipniké, Tekatleesé, Stegmanné, Glücké, Langfelderé szintén nem panaszkodhatnak. Ezek az emberek rendkívül kis igényűek, szorgalmasok és egy-két esztendő makói tartózkodás után hitálatlan beszélnek magyarul. Külön zsidó hitközségük van és Galiciából hozatnak papot maguknak. Nagyon szeretnek házat vásárolni és különösen az idén sok ház került a hagymakereskedők birtokába.

Kereskedelmi szokásaik és a tisztességes kereskedelemről való felfogásuk azonban nem mindig kifogástalan.

Utólagos megjegyzés.

Az Egyenlőség című zsidó hetilap nagyon éber és nyitott szemmel nézi ezt a háborús világot. Meglát minden zsidó nevet, melynek hordozója elestett a harctéren, vagy akár csak egy kis bronzérmét, avagy kicsiny sebet is kapott. Jól teszi. Eszünk ágában sincs tagadni, hogy sok derék zsidókatónánk küzd hősiessé a lövészárkokban. A multkor azt is éreztettek, hogy a bécsi hódoló küldöttség

SÖVEGJARTÓ vászonáruháza, Barátok épülete.

Nagy választék

fehér és színes barchetok karton, schiffon és damastból. Különbözőféle vásznak, törölközők, abrosz, lepedők és zsebkendők. Ágy- és asztalterítők, szőnyeg- és matracszövetekből.

OLCSÓ

szabott árak

ben a zsidók nem voltak akkora számban képviselve, ahogy az a zsidóság magyarországi számarányának megfelelt volna. Ez is helyes. Ha érzékenyek vagyunk, hát legyünk érzékenyek. Ambar — mellékesen legyen megjegyezve — a hősök számarányáról is lehetne beszélni. De hagyjuk ezt.

Hanem ahhoz a kitételhez az Egyenlőségnek meg már nekünk van szavunk, hogy miért veszi észre és fuja a keresztény sajtó, ha a család keresztény szolgabírák és rendőrkapitányok és földbirtokosok mellett itt ott zsidó is akad, aki a háborúból sápot húz?

Hát ez — kérjük szeretettel — nagyon vakmerő megjegyzés. Itt már igen balul tűnik ki a per cent megállapítása. Amint a fentebbiekből bőségesen kiviláglik.

Hogy pedig ne vádoltassunk megint antiszemizmusról, eláruljuk azok kedvéért, akik talán nem tudnák, hogy a fentebbi kis makói hírt és virágoskrotot Az Újság hasábjairól vettük.

Jó lenne, ha az Egyenlőség ezt a névsort is gyűjtené. Épülés céljából.

Náztartási fémek a hadsereg részére.

A hosszú háború a háztartásbeli fémeket is a maga számára követeli. Meg kell válnunk a réztárgyaktól, a mozsártól, gyertyatartótól, üsttől, díszlámpáinktól, függönytartóinktól, ajtókilincseinktől. Oda kell adnunk a hazának. Odaadjuk jó szívvel, lelkesedéssel, azzal a lelkesedéssel, amellyel testvéreink harcolnak a fronton. Nem lesz nehéz megválnunk ezektől a tárgyaktól. A magyar ember előtt nincs nehézség, ha a hazája sorsáról van szó. Szívesen adjuk a felesleges fémünket, nem fáj a szívünk, amikor a harangjaink elmeneteléről volt szó, most sem fáj. A háború sikeréről van szó, akkor pedig a haza mindenelőtt.

A vérző haza azonban nem ingyen kívánja tőlünk ezt az áldozatot. Fizet érte. A fémekért a következő árakat adja:

Tiszta nikkel tárgyakért 15 K.
Vörösréz tárgyakért, más anyagból való alkatrészek nélkül 5-50 K.
Vörösréz tárgyakért más anyagból való alkatrészekkel 5 K.
Tisztasárga rézlemezről és tombak lemezből készült tárgyakért másnemű alkatrészek nélkül 375 K.

Tisztasárga rézlemezről és tombaklemezről készített tárgyakért más anyagból való alkatrészekkel 3 K.

Tiszta öntött sárgarézről más anyagból való alkatrészekkel 2 K.

Lugköldatolt ivott véletlenségéből.

Nem ritka eset, hogy a magára hagyott gyerek kezébe kerül valami mérges folyadékot, megissza és meg van a baj. Az is sokszor előfordult már, hogy felnőttek tévedésből a vízepohár helyett a jégszódás bűrrét hajtották fel, vagy a pálinkás üveg helyét az ecetsavat. Így járt Szabó Julianna, Tolnai-utca 2. szám alatti leány is, aki az ottani korcsmában volt alkalmazva mint konyhaleány.

Szabó Julianna nagyon fázott s ugylátszik egy kis alkohollal akarta fellelegeitenni magát, tévedésből azonban a jégszódás üvegéből ivott. Súlyos belső sérüléseivel a Szent György kórházba szállították.

HIREK.

Napló.

Tavaly ilyenkor inteni kellett hölgyeinket, hogy ne kössenek és varjanak minden lehető és lehetetlen alkalomkor, olyankor is és olyan helyeken is, amikor szorgos munkájukra a hivalkodás és tüntetés árnyéka eshetett, tavaly ilyenkor elsőrendű női divat volt a háború, divatosabb, mint a kis kalap és a szűk szoknya és ma bős, bokorugrós szoknyák jöttek és fölfelé meredő furcsa kalapok és orosz csizmak és fosztott tollkocsányok a kalapok mellett és a szorgos kezek mindenfelét költnek, csak meleg holmit nem, a kétségtelenül még mindig harcoló magyar katonának.

Azért talán, mert a háború kimenetelét a divatból? Igaz, fájdalmasan sokáig tart és két szezonon át nehéz megmaradni egy divatfórmánál, de ebbe már bele kellett volna törődnünk, hogy a háború többek között abban is különbözik a női kalapoktól, hogy esetleg több szezonon át is kell viselni. És viselni kell és a háború viseléséhez az a bájos scéna, a költőgető és varrogató honleányok szorgoskodása éppen úgy hozzátartozik, mint a katona vére hullatása. Nem helyes tehát, hogy most a család otthonok rejtekén és a asszony-leány összejöveteleken nem látjuk a női kötelességteljesítés kebelidagasztó látványát.

— Dr. Prohászka Ottokár hadiárva-házra. Zalai Mihály alperjel 40 koronát küldött Zircről a Fejérmegyei Naplóhoz a dr. Prohászka Ottokár hadiárva-házra.

— Katonai kiltüntetések. Holvart Károly 18. huszárezredbeli százados, Várkonyi István 69. gyalogezredbeli tartalékos főhadnagy a Signum Laudisúrt kapták. Vértess Endre 17. honvédegyleteztredbeli zászlós a nagy ezüst vítezési érmet kapta, amelyet a trónörökös tűzött a mellére. Vértess zászlós előzőleg az orosz harctéren volt, a hol megsebesült s hadifogságba került, de megszökött. Most az olaszok ellen küzd.

— Három mise halottak napján. XV. Benedek pápa apostoli konstitúciót bocsátott ki, mely a Szentszék hivatalos lapjának 14. számában jelent meg. A rendeletben a pápa felhatalmazást ad minden kath. papnak, hogy halottak napján három szent misét mondhat. Ez a szokás eddig csak Spanyolországban és Portugáliában volt meg s most XV. Benedek pápa a világháború okozta viszonyok hatása alatt ezt az engedményt az egész egyháza kiterjesztette.

— Az új lengyel király. Az amerikai Szabadság-ban olvassuk a következő európai szenzációt:

„Mint megbízható forrásból jelentik, a lengyelek új királyá Károly István főherceg, a Habsburg család egyik közismert és közkedvelt tagja lesz. Mint az osztrák sajtó hirdeti, a választásban Németország is beleszavazott. A beérkezett hírszerint az erre vonatkozó proklamáció nemskora hivatalosan is meg fog jelenni s az új királyt a varsói székesegyházban ünnepélyesen meg fogják koronázni. Károly István főherceg fivére Frigyes főhercegnek, az osztrák-magyar hadi főparancsnokának s két leánya révén közeli rokonságban áll a lengyel főnemességgel, amennyiben ezek egy-egy lengyel herceghez mentek feleségül.”

— A vértess vítez szoborra. A bicskei Önkéntes Tűzoltó egyesület zárógyakorlata alkalmából 24 koronát gyűjtött össze a székesfehérvári vértess vítez szobrára. Az összeg az Fejérmegyei Naplóhoz küldték, hogy az egyesület nevében szöveget verjen a szoborra. A kedves kötelességnek készséggel tesszünk eleget. Az adományt a következők adták: ld. Kelemen Mihály, Ipach György, Horváth István, Schillár József, Tolnai Ignác, V. Pötördi István, Kratochvil József, Tolnai Sándor, Tolnai István, Géber József, Schmidt Gyula, Bula József, Ifj. Kelemen Mihály, Ifj. Tolnai Sándor, Mészáros Lajos, Mészáros János, Vörös László, Benek Orbán, Tót József, Ifj. Tolnai Ignác, Szűcs Imre, Komlós Mihály, Tolnai Lajos, Szarka László.

— Levél a hadifogságból. Lichnacker László, Lőcsés Németh Ferenc és Szabó István tartalékos tisztek levelet írtak az orosz hadifogságból, s tudatják hozzátartozóikkal, hogy egészségesek és a körülményekhez képest jól vannak.

— Sebesültek érkeztek. Szerdán délelőtti ismét egy hosszú kórházvonat érkezett Székesfehérvárra, amely a mi derék sebesült hőseinket hozta a helybeli hadikórházakba, hogy az itteni gondos és szeretetteljes ápolás mellett visszanyerjék egészségüket. A kórházvonatot, a hadikórházak orvosi kara dr. Gutherz Jenő hadikórházparancsnok vezetésével és a mentők várták. A sebesültek elszállítása a legnagyobb gondnal és figyelemmel történt.

— Tábori árumintaforgalom. A tábori árumintaforgalom az eddigi postákon még a 32., 38., 40., 42., 44., 47., 50., 63., 98., 71., 72., 75., 87., 92., 132., 139., 165., 173., 206., 351., 352., 353., és 355. számú tábori posták is részt vehetnek.

— A népszövetségi csoportvezetők figyelmébe. A szeptemberi füzetek megjöttek. Kiosztásuk vasárnap, okt. 3-án d. e. fél 11 órakor. Az igazgatók kéri a csoportvezetőket, szíveskedjenek átvenni és kézbesíteni, a még künnlevő tagdíjakat pedig beszélni.

— Szalkay bucsuja. Szalkay Lajos, a székesfehérvári színház volt igazgatója két kabaré estén bucsúzik el volt közönségétől. A szombat esti műsor a következő lesz: Szalkay bucsuja, „A telefon” magánjelenet. — Nyáray Antal, „Robin orvos.” — Egy színész kalandja (színész történet). Játsszák: Nyáray, Szalkay, Báthory Béla, Szalkay Sári. — Kovács Lili, magánzámok. — Mamuka, te hízol. (rárjelenet). Kovács Lili és Szalkay. — Báthory B. magánzámok. — Vajda Flóra, a Nemzeti Orpheum tagja, magánzámok. — Fodor Bernát zongoraművész. — Vasárnap délután és este új műsor. — A közönség bizonyára telt házzal fogja megörvendeztetni a bucsúzó igazgatót, aki hosszú éveken keresztül oly sokszor kedélyes estéket szerzett neki.

— Templomi hangverseny. Október 3-án, vasárnap a nagytérenyi plébániatemplomban d. u. 5 órakor a hadiárkavá hangversennyel egybekötött litánia lesz, melyen a szentbeszédet P. Bangha Béla jézus-társasági atya tartja. Közreműködnek dr. Ránits Kálmán és dr. Weisz Gyula min. tanácsos énekek, 9immermann Hildus orgonajátékkal. Mustet György és Sticeleitner Jenő hegedűművészek hegedűjatekkal.

— Nemesség megerősítése. Dr. Kiss Károly fővárosi ügyvéd, Kiss Béla váli református lelkész és Kiss Mária váli lakosnak nemességét Mári előnévvel a király megerősítette, s megengedte, hogy utódaik is használhassák.

— Hadiposta. Vinciczai Lajos (1880. Székesfehérvár) 69. gyalogezred 8 század közlegénye a hivatalos jelentés szerint ezredtől eltűnt.

Csütörtökön és pénteken, szept. 30 án és okt. 1-én: Az új idény első szenzációja

Balgó gyermek.

Dráma 3 felvonásban. Főszerepben Hedda Vernon.

Breszt-Litovszk bevétele.

Egyetlen eredeti felvétel. Remek kiegészítő műsor.

— **A tengertermelés zár alá vétele.** A kormány elrendelte az egész 1915. évi tengertermelés zár alá vételét. Az erre vonatkozó rendelet a hivatalos lap legutóbbi számában jelent meg és a mai napon már életbe is lépett. A rendelet értelmében természetének saját házi és gazdasági szükségletét meghaladó részét mindenki köteles a közforgásztás céljaira átengedni. A tengertermelés értékesítésének és forgalomba hozásának lebonyolítását szintén a Haditermény Részvénrtársaság fogja intézni. A rendelet továbbá is fentartja a tengerre vonatkozólag március 31-én már megállapított maximális árakat. A tengeri legmagasabb ára száz kilogrammonként tiszta súlyra 26 korona, az augusztusi tengeri pedig métermázsanként huszonnyolc korona.

— **A postások segélye.** A nehéz viszonyok között türelmetlenséggel várták a postások részjutalék kiutalványozását és az őszi segély megadását. Erre nézve most beavatott helyről származó értesülés szerint közlik, hogy a részjutalék előrelátólag jóval nagyobb lesz ugyan, mint amilyen a tavalyi volt és az illetékes helyek már készen is vannak a munkával, de a jóváhagyás még nem érkezett meg a pénzügyminiszteriumtól. Ez és még más hivatalok késedelme okozza, hogy a szeptemberi határidőt nem lehet betartani s így a részjutalék legjobb esetben csak október közepé felé lesz kiutalt. A segélyre vonatkozó intézkedésekre nézve még nincs végleges megállapodás és a pénzügyminiszterium a vonatkozó rendeletet sem bocsátotta ki.

— **Mezőgazdasági termények szállítási igazolványa.** A m. kir. miniszterinnak a buza és némely más cikk vasuton, hajón, vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványok tárgyában kiadott rendelet hatályát kiterjesztették mindennemű rostaalja és trieurhulladéka, csirkebuzára, tönkölyre, hánolt és hánlatatlan tatárkára, hánolt és hánlatatlan köles, muharmagra, ciromkagra, durramagra, bükkönyre, vadborsóra, mindenféle lómermagra és lucernamagra, kendermagra és egyéb olajos magvakra, mindennemű fű és más magvakra. A jelen rendeletben felsorolt termények vasuton, hajón, vagy gépkocsin történő szállításához szállítási igazolvány szükséges akár tisztán, akár egymással vagy bármennyű más termékkel bármely arányban keverten hozatnak forgalomba.

— **A jegyzők kéreme.** A községi és körjegyzők országos központi egyesülete felterjesztést intézett a befügyminiszterhez, hogy a községi és körjegyzőket, valamint a segédkörjegyzőket, általában az összes községi tisztviselőket a hadiállapot folytán előállott mérhetetlen nagy drágaság enyhítése céljából 1915. január elsejétől kezdődően fizetésük 25 százaléka erejéig menő állammegsejben részesítse. Az igen részletes és beható indokolás kiemeli, hogy 4-5 tagú családból álló községi tisztviselők a maguk kétezzer koronás évi fizetésük mellett a legszükségesebb élelmickekért adósságra vásárolják. Az áraknak szertelen emelkedése mellett a községi és körjegyzők jövődelmé meg nem állapítható nagy százalékban csökkent, mert a hadiállapot a magánmunkálatti tevékenységet teljesen megszüntette.

— **Pro Patria.** A Pro Patria egyesület vasárnap délelőtt fél tízenegy órakor gróf Széchenyi Viktor főispán lakásán ülést tart, amelyre a tagok megjelenését kéri a gyűjőiekekkel együtt. Örömmel értesülünk ennek a kedves intézménynek egy újabb tervéről. A begyűlt jövedelemből eddig a hadikórházakban osonnát rendezett a sebesült katonáknak, a télen máséket fogja a háborus jótékony-ságot gyakorolni. Szegény hadba-vonulatok családait fogja segí-lyezni tüzelő anyaggal. A mi derék lelkes urileányainkból álló egyesü-lt igazán megérdemli, hogy még fokozatosabban pártolják, s aki még nem tagja, okvetlen lépjen a tagok sorába.

— **A bakter csizmája.** Egyik községi előjárósága a régi világ óta olyan megegyezésben volt a köz-ség bakterjával, hogy az esztendő kieszpénz zsoldja mellé minden évben egy pár új csizmat is kap. A régi szokást hűen betartotta a köz-ség előjárósága és a bakter meg-kapta a konvenció értelmében ki-járó csizmat. Az idén azonban baj van a csizma körül. Az elmű vá-sárkör lett vola eszedékes az új csizma, amit azonban a bíró nem mert megvenni, megvenni, mert többbe került volna a bakter csiz-mája a mai drágaságban, mint a mennyi. pénzfizetést kap egy évre. Elhalasztották tehát a csizmavásárlást és hazaérve, a bíró u egybe-hivta az előjáróságot, hogy tanács-kozzanak, mitévők legyenek a bak-ter konvencióját illetőleg, mert a vásáron 66 koronát kérnek egy pár csizmaért. Ilyen bajban van a bíró u akkor is, ha arról kell ta-láskozni, hogy odázzák el a no-tárius ur, meg az ifur meg a többi községházi követelés teljesítését. Mert igaz ugyan, hogy rászolgálták a segítségre a mai drága világban, meg van is pénz bővíteni, de azért mégis csak jobb azt ki nem adni, ha muszáj.

— **Német nyelv tanulása intel-ligens családok gyermekei részére** a mai világban feltétlenül szükséges. Aki német nyelv tanulására alkal-mas tanított akar szerzeni, annak szíves felvilágosítással szolgál a kiadóhivatal.

— **Rövid hírek.**
Tengeri beszerzés. A közélme-zési bizottság elnöke felhatalmazást kapott 25 vagon tengeri beszerzé-sére.

Konzervínusok eladása. Tudvale-vő, hogy a város nagyobb meny-nységű konzervet rendelt a hus-inség enyhítésére. Mint halljuk, a konzerveket bizományosoknak ad-ják át elárusításra.

Kréme de lactaine saját nemeben páratlan hatású arcbőrsepiítő, fi-nomított készítmény, ezen tejkrém teljesen ártalmatlan, a bőrt egy-szeri használat után bársony pu-hává teszi, pattanásokat, szőpelo-kt, májfoltokat gyorsan elmulasztja. Kapható Szűcs Róbert Magyar Ko-rona gyógyszerárban Kossuth utca sarkán. Ára 1 kor. 20 fillér.

MIUMEI kávébehozatal
SZÉKESFEHÉRVÁR
:(BARÁTOK EPELÉTE):

Pörkölt kávékeverékei utol-érhetetlenek! Saját villamos kávéanyagpörköldé! Telefon 250.

Legszebb fagyümlöcsök li-körök cognac, felvágottak nagy választékban. Pénteken balatoni süllő és dunai ponty. Gebauer Testvérek bodegájában. Tele-fon 340.

Közzgazdaság.

A nemesített buzafajta versenyek tervezése. A hazánkban néhány év óta egyes lelkes gazdák által megindított növény-nemesítő kísérle-tek és munkálatok egyes helyeken már olyan kiváló eredményeket mu-tatnak fel a hazai gazdasági növé-nyek minőségi és mennyiségi ter-melése tekintetében, hogy azoknak az egész ország gazdasági terme-lésének emelése érdekében való mielőbbi és minél nagyobb méreű elterjedése felelt kívánatosnak mu-latkozik. Örömmel állapítható meg, az is, hogy épen az ország legfo-ntosabb terménye: a buza nemesi-tés terén történtek a legsikereseb-b munkálatok és nyertek a legjo-bb eredmények. Egyes buza-nemesítők, mint például az árpád-falmi és bánkúti uradalom, a kor-cai és dettai gazdaságok olyan ne-mesített buzafajtákkal bírnak ma-már, a melyek az ország több vidékén kipróbálva azt igazol-ják, hogy azoknak az egyes vidékeken alkalmas típusai: terme-lésével a buza termésé a rendes szokásos termelési módzatok mel-lelt katasztrális holdanként 2 q-va-l is emelhető.

Egészen felesleges annak a je-lentőségét fejtegetni, hogy mit je-lent a gazdáknek az ország ter-mése és vagyonosodása szempont-jából, ha körülbelül 6 milliónyi kat-holdnyi átlagos buzatermési terüle-tén a megfelelő nemesített vetőmag alkalmazásával az átlagterméseket nem is az említett 2 q-va, hanem annak felével is emelni sikerülne? Epen ezért mindenütt, a hol a bu-zatermesztés jelentékeny fontossá-gal bír, elsőrendű kötelesség min-den módon arra törekedni, hogy a nemesített buzafajtáknak az il-lető vidékeken legjobban beváló ti-pusai minél nagyobb mértékben elterjesztessenek, ami azonban csak olyanképen lehetséges, hogyha a meglevő nemesített buzafajták ti-pusából egyes gazdaságokban ver-senytermelési kísérletek végezten-nek, a melyeknek alapján az illető vidéken legalkalmasabb buzati-pusok megállapíthatnak.

Ezek a törekvések vezették az Országos Magyar Gazdasági Egye-sület kebelében működő növény-nemesítő bizottságot, mikor az el-határozta, hogy a buzatermesztő vármegyék gazdasági egyesületeivel karöltve a folyó évben buzater-mesztési versenykísérleteket kezd-ményez.

A most kibocsátott tervezet sze-rint a fajtaversen egy-egy gazda-ságban állítatik be a következő vármegyében: Temes, Torontál, Bács Bodrogh, Pest-Pilis-Solt-Kis-kun, Csanád, Csongrád, Bihar, Szatmár, Hajdu, Arad, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok, Borsod, Heves, Zemplén, Fejér, Tolna, Somogy, Baranya, Komárom, Győr és Po-zsony dunamenti része. Ebből ki-folyólag az Orme. felszólította a felsorolt vármegyék gazdasági egye-sületeit, hogy megfelelően belterjes viszonyokkal rendelkező gazdasá-gban, ahol a fajtaversen kifogás-talan végrehajtása biztosítható van, végezzék a versenykísérletet, amely-nél a vármegyei gazdasági egyesü-lt ellenőrző bizalmi emberével a hely színén a vetést, aratást és cséplést és ami különösen fontos, abban az esetben, ha a fajtavetések kifogástalan állományban, június közepén, vagy második felében a buza legteljesebb fejlődési időszá-kában a vármegyei gazdákkal tár-sas kirándulást rendez a helyszí-

nére a buzafajták tanulmányozása céljából.

A fajtaversen fajtánként 1200 négyszögöles parcellákon hajtatik végre azokkal a nemesített buzá-kal, amelyeket a bizottság erre a célra az illető bejelentett gazdaság számára megállapít és ebből a cél-ból fajtánként 75 kg. vetőmag szűk-ségeletlik, amely a megot a nemesi-tők 40 korona árban engedik át a fajtaversenyt végrehajtó gazda-ságnak, amely azt megvásárolja. A szállítás utánvétellel történik.

SZÍNHÁZ.

A bolygó gyermek.

Az Apolló új évadjának első szen-zációja. (Dráma 3 felvonásban.) A főszerepben Hedda Vernon.

A mai napon kezdődik az Apolló szenzációk műsorainak sorozatos bemutatása. Olyan filmek bemutatás-ával kezd meg az új évadot, a melyeket heteken át játszottak a legelőkelőbb fővárosi nagy mozgó-színházak. A mairól röviden aka-runk írni. A film főszerepét Hedda Vernon játssa, aki egy 12 éves kis leány szerepét alakítja. Mintha egy lidérc feklőne az ember szíven, ugy nézi ezt az iramló meneti drámát, ezt a különös fantáziájú mesét s azt a példátlanul nagy színészni, aki szédületes raffináltsággal hiteti el velünk, hogy egy gyermek szen-ved és gyötördik kalandos szívvél, a háborúnak égig tomboló vihará-ban. E nagyszabású udonságot ki-tűnő pótműsor egészíti ki. Az elő-adások fél 7 és 9 órakor kezdődnek, a helyárak rendesek. Jegyek előre válthatók Krausz Verona tőzsdéjé-ben.

Telefon 233. — Telefon 233.

Szerdán és csütörtökön

szeptember hó 29 és 30-an

PSYLANDER-ESTÉK
AZ ÉLET ISKOLÁJA.

Nordisk-dráma 3 részben.

Ismeretlen asszony.

Detektívdráma 3 felvonásban.

Remek kiegészítő műsor.

Előadások este 7 és 9 órakor.

Rendes helyárak.

APRÓHIRDETESEK.

Laparusítók utcai eladásra felvételnek.

Egy borjas tehén 2 hetes borjá-val együtt eladó, Rác-utca 9. sz. a.

Egy kitűnő fajvadászkutya eladó Megyeház-tér 17. szám jobbra az emeleten.

Egy jókarban levő amerikai ír-aszalt és más butorodaráb eladó. Széchenyi-utca 14. szám.

Kifutófiúk felvételnek Knazovitzky divatruházában.

Egy különbejáratu, butorozott szoba kizárólag intelligens hölgy vagy nagyobb lány részére kiadó. Cím a kiadóhivatalban.